

Tizenkét év alatt összesen 45 szakmai publikáció megjelenése az *Erdészeti Lapokban*. Önmagában impozáns szám. Az elsőre talán száraznak tűnő adat mögött egy, az erdők és az erdész szakma iránt elhivatott agrármérnök szakember áll, aki tucatnyi éven át kiemelkedő színvonalú cikkanyagokkal szolgálta, minden időszakban kitartóan, a folyóiratunkat.

Dr. Somogyi Norbert, a párizsi nagykövetség korábbi mezőgazdasági, tudományos és technológiai attaséjának neve minden Olvasónk számára már régen ismerősen cseng. Az OEE 155. Vándorgyűlésén átadott *Vadas Jenő-díj* pedig a régóta kiérdemelt „tiszteletbeli erdész” címet emelte teljes jogerőre, a szakma egésze előtt.

Lapunk egyik legtermékenyebb szakcikkszerzőjeként a neve szinte összeforrt folyóiratunk nemzetközi kitekintést szolgáló rovatával. Kiválóan forgatott tollán, beszédes fényképein keresztül, aprólékos részletességgel, de a közérthető szakmai ismeretterjesztést mindig szem előtt tartva kaphattunk teljes körű és aktuális képet a francia erdőgazdálkodásról.

Tizenkét éve, az akkori Földművelésügyi Minisztérium honlapján, a mezőgazdasági attasék jelentéseit böngészve bukkantam rá egy kiugróan sok hivatalos beszámolót, és köztük számos kiváló erdész szakmai anyagot publikáló szakdiplomátára. Örömmel vette az akkori megkeresésemet és egyben szerzői felkérésemet, és így született meg az első, nevéhez köthető *Erdészeti Lapok*-beli publikáció, 2013. februári megjelenéssel, „*Erdőbejárás Normandiában ...és mindaz, ami mögötte van*” címmel. Szerzői és szerkesztői kapcsolatunk azóta, én úgy hiszem, már messze túlmutat a hagyományos kereteken. Így őszintén bízom benne, hogy ezt a – elsősorban magyar erdész szakmát és vele az Olvasót szolgáló – közös szakavatott „erdőbejárást” tovább folytathatjuk majd a jövőben is.

Nagy László főszerkesztő

Egy agrárosból lett tiszteletbeli erdész – diplomáciai háttérrel

ELŐSZÓ

„...this is the beginning of a beautiful friendship” – hangzott el a *Kertész Mihály* rendezte *Casablanca* című film végén, de lehet, sokaknak inkább *Kusturica Macskajaj* című filmjéből ismerős ez a mondat. Számomra azonban rendkívül találó, hiszen ennél pontosabban semmi nem adhatja vissza azt a pillanatot, ami engem az erdők és az erdészet iránti érdeklődés felé indított.

Akiktől talán a legtöbbet tanultam az erdészetről – dr. Borovics Attila és Ouahid Zannoudouche, mégpedig a magyar akáccal Algírban beállított kísérlet előtt

A '90-es évek közepén a gödöllői egyetemen együtt jártam növénygenetikai szakmérnökre egy fiatal erdész szakemberrel, kutatóval, aki legalább olyan lelkesedéssel tudott az erdőkről beszélni, mint én a fűszerpaprikáról.

Ő sikeresebb volt a meggyőzésben, mert belőlem tiszteletbeli erdész lett, ő viszont továbbra is beéri a tőlem minden évben kapott jó egy kiló kiváló házi őrléménnyel, amit anno az édesapám készített, mostanában pedig egy volt kolléganőnk keze munkáját dicséri. De azóta sem fogott bele a fűszerpaprika termesztésébe és földolgozásába.

A találkozásból azonban egy azóta is tartó barátság lett, számos közös úttal a világ erdeiben, együtt fedezve föl ezeket a Szaharától (mert a helyiek fogalmai szerint még ott is van erdő!) a kontinentális Franciaországon át Francia Guyanáig, és ma is közösen keresve a megoldást a magyar erdők jövője érdekében.

35-40 méter magasan a Paracou kísérleti állomás (Francia Guyana) tornyában, ami trópusi erdők szén-dioxid-mérlegét segít vizsgálni – én viszont a lombkoronaszintet csodáltam belőle

És ami agrárosként számomra nagy örömet jelent, hogy sikerült ezt a valamikori fiatal erdész kutatót – aki akkor úgy gondolta, hogy a közép-európai erdőknél érdekesebbet és vonzóbbat nem is érdemes keresni a Kárpát-medencén kívül – elindítani a trópusi erdők felé. És talán nem járok messze a valóságtól, ha azt mondom, Magyarországon ma nála jobban kevesen ismerik a trópusi erdőket...

Hol töltötted gyerekkorodat, és milyen gyerekkori emlékeid, élményeid vannak az erdőkről?

Nem csinállok belőle sosem titkot, sőt sokszor kimondottan azért árulom el a korom, hogy jobban meg lehessen érteni, miről miért gondolom éppen azt, amit.

1967-es születésű vagyok, a szegedi II. kórházból (vagy ahogy a helyiek ismerik, a „kettes kórház”) Szatymazra kerültem haza, pontosabban a falu járási részén épült tanyára, amit 1942-ben vásárolt az egyik apai déd-nagyapám, nem tudni, milyen ötlettől vezérelve.

Az viszont tény, hogy az Újvidékről 1944-ben menekülni kényszerült apai

nagyszüleim és az ötéves édesapám 1945-ben itt kezdtek új életet, és ugyan eleinte csak ideiglenesnek gondolták ezt, ahogy a szovjet csapatok is, de míg az utóbbiak végül csak hazamentek, a nagyszüleim és az édesapám végleg Szatymazon maradtak.

A tanya a mellette lévő valamikori széksós fürdővel és az azt szegélyező fehér nyárakkal, füzekkel, a kerttel (és a ringlőfával, talán azt a gyümölcsöt szerettem a legjobban), a kasszával maga volt a szabadság. No meg ott volt a „kiserdő”, ami egy valamikori, a hetvenes évekre régen fölhagyott homoki szőlő egy részén spontán létrejött akácos volt, párszáz négyzetméter csupán, de nekünk, gyerekeknek, akkor is erdő volt!

Amiből aztán a nyolcvanas-kilencvenes években történt gyérítések után egyre inkább „ostorfás elegyes kiserdő” lett, hogy aztán mostanra egy pici agrárerdészeti parcella kezdjen belőle formálódni, kimondottan az örömszerzés céljával.

Az Alföld ezen része sosem az erdeiről volt híres, a homokon inkább akác, szil, krisztustövis, esetleg erdeifenyő (a kertekben lucfenyő) tenyésztett, míg a szikesedésre hajló semjék meghatározó fás növényei közé pedig főleg olyan fajok tartoztak (és tartoznak a mai napig), mint a bódító illatú keskenylevelű ezüstfa és a tamariszkusz, a vizebb élőhelyeken pedig a fűz- és nyárfajok. Ezekkel nagyjából ki is merült az a

A „Rúzsafa” még dacol az ástthalmi homokkal, bízom benne, hogy még jó sokáig!

fajsort, amit gyerekként ismertem, csak a gyümölcstermő fajok és a hárs, a vadgesztenye, a „tölgy” jött még hozzá, valamint néhány cserje.

Inváziós fajokról nem is hallottunk, pedig az „ecetfa” már akkor is ismerős volt, az akácot mindenki szerette, az ostorfa pedig – legalábbis felénk – még ismeretlen volt (de aztán nem sokkal később már megjelentek az első egyedek), ahogy ma már megállíthatatlanul terjed a zöldjuhar és az amerikai kőris is. Miközben a diók 2025 tavaszán olyan mértékű pusztulást mutatnak a környékünkön, ami riasztó!

Kérlek, mutasd be a szakmai pályafutásodat röviden, és azt, hogy ennek során mikor és hogyan kerültél „hivatalosan” kapcsolatba az erdőgazdálkodással és az erdészeti kutatással!

Az érettségit 1985-ben tettem le, de igazán nem tudtam, hogy mi akarok lenni, csak azt, hogy mi nem (orvos, matematikus,

tanár). A szüleim biztatására az állatorvosi képzésre jelentkeztem, de elsőre nem vettek föl, így aztán az akkori Szegedi Szalámigyár és Húskombinát (ma Pick) valamikori, 13 ezer állatot is tartó hizlaldájába kerültem állatorvos-szaksegédnek és állatgondozónak.

Ugyan állatorvosnak a második nekifutásra sem vettek föl, de ezt inkább megkönnyebbülésként éltem meg, hiszen egy dologra mindenképpen jó volt a hizlalda, megértette velem, hogy az állattenyésztést nem nekem találták ki. Úgyhogy a sikertelen második fölvételi után átirányítást kértem agrárra, és föl is vettek levelező képzésre Mosonmagyaróvárra.

A tanulás mellett a szegedi Gabonatermesztési Kutató Intézet öthalmi kísérleti telepén lettem kutatási segéderő, ami nemcsak a kutatás felé vezető első lépés volt, de megismertem a leendő feleségem is, akivel már 37 éve vagyunk házasok.

Másodévtől már Keszthelyen voltam nappalis, itt szereztem diplomát 1991-ben, majd a Zöldségtermesztési Kutató Intézet szegedi fűszerpaprika kutatási osztályán kezdtem a kutatói pályafutásom.

Lehet, hogy a mai napig a fűszerpaprikával foglalkoznék, ha 2000 tavaszán a feleségem nem látja meg azt a hirdetést a Magyar Mezőgazdaságban, amiben a párizsi magyar nagykövetségre kerestek mezőgazdasági szakdiplomatát. Mivel általános és középiskolában franciát tanultam, megpróbáltam – és sikerült, ezzel pedig egy olyan irányt vett nemcsak a szakmai pályafutásom, de az életem is, amiről 15-20 évvel korábban még álmodni sem mertem.

2001 tavaszán kezdtem meg az első külszolgálatom Párizsban mint mezőgazdasági szakattasé, ami először nem volt egyszerű, hiszen a szántóföldről és a kutatásból bekerültem az államigazgatásba, egy alig ötezres faluból pedig a 12 milliós párizsi agglomerációba.

A kiküldetés 2005-ben ért véget, ezt követően az akkori FVM Oktatási és Kutatási Főosztályára kerültem, főnököm a néhai *Marton István* volt, aki első feladatnak azt adta, hogy látogassam végig a tárcához tartozó kutatóintézeteket, többek között az akkor *Führer Ernő* igazgatta ERTI-t. Nem sokkal később Marton István segítségével sikerült egy kisebb keretet elkülöníteni arra, hogy öt fiatal kutató számára lehetővé tegyünk egy-egy olyan külföldi tanulmányutat, ahol kifejezetten a fejlődő országok és/vagy a nem kontinentális klíma agráriumával ismerkedhetnek.

Az egyik célja ennek az volt, hogy szélesítsük a szakmai látókörüket, próbáljuk őket az agrárium globális problémáira nyitottá tenni.

A programban két fiatal erdész kutató is támogatást kapott, mindketten ma is az ERTI csapatát erősítik. Az egyikük *Cseke Klára* volt, aki Francia Guyana trópusi esőerdőiben próbálta hasznosítani a genetika terén az egyetemen tanulatkat (és azért az Ördögsgzigetre is eljutott), a másikuk pedig *Borovics Attila* volt, aki pontosan az ellenkező irányba, Indonéziába indult a Világbank alapította nemzetközi kutatóintézeti hálózathoz (CGIAR) tartozó nemzetközi erdészeti kutatóintézetbe, a CIFOR¹-ba. Ahonnan úgy jött haza, hogy az ott látottak teljesen átforgalmazták az erdészetről addig alkotott képét...

¹ Center for International Forestry Research – Nemzetközi Erdészeti Kutatási Központ (<https://www.cifor-icraf.org/>), az indonéziai központú CIFOR és a kenyai székhellyel működő World Agroforestry Centre azóta egyesült, és egy duális központú intézményként folytatja a munkát

2007-ben már egyáltalán nem az ismeretlenbe indultam, amikor újra a párizsi magyar nagykövetség lett a munkahelyem, ez az időszak közel hét évig tartott.

Először tudományos és technológiai (TÉT) attaséként dolgoztam – természetesen prioritást élveztek az agrárkutatói együttműködések –, majd a TÉT-területhez csatlakozott az agrárium is, így közel két és fél évig két munkakört láttam el egyszerre, majd az utolsó szűk másfél évben már csak az agrárterülettel foglalkoztam.

Ekkor már voltak olyan, az erdészettel kapcsolatos projektek, melyekben magam is részt vettem kezdeményezőként, szervezőként és a lebonyolítást támogatóként, aminek köszönhetően egyre többet és többet tudtam meg erről a szakterületről, sőt megjelentek az első ilyen témájú cikkeim is – de az igazi „áttörés” csak azután jött.

2014. május 31-e volt a második párizsi külszolgálatom utolsó napja, ezt követően néhány hónapos, az agrártárcánál töltött időszak után a frissen alapított Nemzeti Agrárkutatói és Innovációs Intézet (NAIK) általános főigazgató-helyettesi pozíciójába vezetett az utam, ahol elsősorban a nemzetközi kapcsolatok szélesítése kötött le.

Az egyik fő irányt Észak-Afrika képviselte, ahol magától értetődő volt, hogy az agrárium részeként az erdészet is a közös munka részét képezi, amit jól érzékeltet a marokkói és az algériai erdészeti kutatóintézzel megkötött egy-egy együttműködési megállapodás is.

az Atlasz két lánc között annak idején csak aleppói fenyővel telepített, a sivatag térhódítását megakadályozni hivatott „zöld gát” (*barrage vert*) milyen tanulságokkal kell hogy szolgáljon. A marokkói kollégák az atlaszcédrus potenciális lehetőségeire hívták föl a figyelmünket, míg a tunéziai szakemberekkel elsősorban egyes tölgyfajok kerültek a középpontba.

Azt azonban szinte az első pillanattól kezdve éreztük, ha a változó klíma mellett az Alföldön még 80-100 év múlva is erdőt akarunk látni, akkor Észak-Afrikába kell mennünk tanulni (*és most nem azt a scenáriót vettük figyelembe, ami szerint 2050-re leáll a Golf-áramlat, és ezért inkább Szibériába kellene járni erdőgazdálkodást tanulni*).

2017-től már a Külgazdasági és Külügyminisztérium Tudománydiplomáciai Főosztálya is támogatta a nemzetközi kapcsolatépítést szolgáló „mini-projekteket”, ennek segítségével nem csupán az észak-afrikai kapcsolatokat tudtuk erősíteni, hanem megnyílt az út a dél-amerikai kontinens felé, ahol a trópusi erdők (Ecuador, Kolumbia) mellett Argentína déli részének kontinentális klímaövébe tartozó erdei is föltáruultak előttünk, kollégáink pedig eljutottak Kenyába a nemzetközi agrárerdészeti kutatóközpontba (*World Agroforestry Centre*).

A „kolumbiai kapcsolatból” indulhatott el az ERTI részvételével megvalósult projekt, ami a megbékélési folyamat keretében a kokacserje-termelők agrárerdészeti „profilváltását” segítette².

Rejtő Jenő szívesen emlegette regényeiben Ain Szefrát – ez Ain Szefra, már idegenlégió nélkül, az oázis és a dűne viadala egyelőre döntetlenre áll – ide is erdészekkel juthattam el

Talán a legszorosabb kapcsolat az algériai intézettel (IN-RF) alakult ki, amiben elévülhetetlen érdemei vannak az intézmény akkori igazgatójának, *Ouabid Zanndouche* úrnak. Neki köszönhetjük azt a fölismerést, hogy 300 mm éves csapadék mellett is lehet erdőt telepíteni, csak nem mindegy, hogyan és milyen fajokkal – és aki sokszor elmondta, hogy

² T06.29 SER Putumayo: Fenntartható és környezetbarát alternatívák megvalósítása Putumayo megyében. A projekt célja a társadalmi és gazdasági reintegráció folyamatának támogatása a helyi közösségek és a posztkonfliktusban érintett szereplők között Putumayo régióban. Létrejöttében megkerülhetetlen szerepe volt *Kanazirev Nikolettának*, a KKM volt diplomatájának.

Ez a gyönyörű aleppói fenyő egy korábbi dús erdő egyik utolsó mobikánja, a Szabarái-Atlasz délre néző lejtőjéről szemléli méltósággal a látóhatáron kezdődő Szabarát (Djelfa, Algéria)

Sajnos a bükk monográfiába már nem került bele ez a kép, mert vagy én voltam lassú, vagy a nyomda gyors, de valami megfoghatatlan, misztikus érzést árasztanak ezek a kígyóbükkök Reims közelében (Montagne de Reims, Champagne)

A diplomata múltamnak köszönhetően szerte a nagyvilágban szinte minden magyar külképviseleten voltak ismerős diplomaták, a személyes kapcsolatok pedig nagyon sokat segítettek abban, hogy a TDF-projektből az átlagosnál jóval többet „ki lehetett hozni”. Különleges élményt jelentett a rabati nagykövetségünk szervezésében és a KKM TDF támogatásával megvalósult mauritániai utam, ahol a pánafrikai „Nagy Zöld Fal” kezdeményezéssel és az azt összefogó nemzetközi ügynökséggel (*Agence Panafricaine de la Grande Muraille Verte*) ismerkedhettem meg – a projekt célja, hogy létrejöjjön a világ legnagyobb, egybefüggő agrárerdészeti rendszere Szenegáltól Dzsibutiig átszelve a teljes afrikai kontinentet.

A legkomolyabb sikereket azonban talán a harmadik külszolgálat alatt (2018-2024) sikerült elérni, zömmel a KKM TDF támogatásával, ezek során elsősorban az ERTI-ből (de nem csak onnan) érkező szakemberekkel a francia erdők szinte minden típusát sikerült föltérképeznünk, sőt néha a faipar területére is át-áteleztünk.

Északkelet-Franciaország (pusztuló) fenyvesei, Közép-Franciaország (szenvedő) tölgyesei és bükkösei, a Landes egymillió hektár tengerpartifenyő-ültetvénye, Baszkföld erdei mind-mind segítettek abban, hogy megértsük a magyarhoz valójában nagyon hasonló problémákkal küzdő francia erdészetet, nagyon jó szakmai és emberi kapcsolatokat alakítsunk ki a francia magán- és állami erdőgazdálkodókkal.

Közülük név szerint is ki kell emelni *Ulrich Erwint*, aki magyar szülők Ausztriából Franciaországba elszármazott (*cherchez la femme!*) fiaként és még Bécsben erdőmérnöki diplomát szerzett szakemberként nagyon sokat tett azért, hogy mára kiváló kapcsolatokat ápolunk a francia erdészekkel.

A hat év alatt a francia tengerentúli területek erdeibe is sikerült bepillantást nyerni (Réunion, Martinique, Francia

Guyana), az európai ország részben pedig olyan ékszereket is sikerült megismerni, mint Périgordban a legalább 300 tölgy-taxont bemutató Puoyouleix-arborétum és az Orléans-tól keletre lévő Nogent-sur-Vernisson-ban található, közel másfél évszázada létesített Arboretum des Barres. Sőt, nem hiányozhat a sorból az INRA antibes-i botanikus kertje sem, igaz, annak megismerése 2014-re nyúlik vissza.

A két legkülönlegesebb élmény egyike a Pireneusok nyugati, francia baszkföldi részén található, de a spanyolországi Navarra tartományba átnyúló Iraty-erdő volt. Ez Nyugat-Európa legnagyobb összefüggő bükköse, egy részében pedig sok évtizeddel ezelőtt fejesfa-művelésbe kezdtek, de csak egyszer vágták vissza a fákat, soha többé – mára olyan meszeszerű lett ez az erdőrészlet, mintha a Tolkien-trilógiában megálmodott Fangorn-erdőben járnánk.

A másik pedig a Champagne-szőlővidék szívében található Reims-hegyen megbúvó kígyóbükkök populációja, ami egy késő őszi eső napon olyan misztikus hangulatot árasztott, amit minden erdésznek és agrárosnak legalább egyszer át kell(ene) élnie... A „francia kapcsolat” eredménye az agrárerdészettel szembeni nyitottság is, ami azonban már korábban, még a második külszolgálat alatt kezdődött egy párizsi konferencián.

Hogyan lesz egy paprikanemesítóből termékeny erdészeti szakíró?

A megfogalmazás nem pontos, én inkább úgy mondanám, paprikanemesítőként és az erdészeti iránt érdeklődő agrárszakemberként, sőt diplomataként is egyaránt „grafomán” vagyok. Ami a gyermekkoromra visszagondolva egyáltalán nem evidens, hiszen nagyjából az általános iskola hatodik

osztályáig kifejezetten nehezen fogalmaztam, nagyon nem szerettem, ha fogalmazást kellett írni, pedig – szoktam viccesen mondani – a család gyakorlatilag csak agrárosokból és bölcsészekből áll. A feleségem, az édesapám, a fiam agráros, az édesanyám, a két húgom és az egyik sógorom nyelvész, sőt mindegyik magyarszakos is.

Aztán valami történt, magam sem tudom, mi, és egyre könnyebben ment a fogalmazás – sőt egy idő után már abba hagyni volt nehéz. Az első szakcikkeim 1993-ban jelentek meg a *Magyar Mezőgazdaság* és a *Kertészet és Szőlészet* hasábjain. Lehet, hogy mai fejjel és bő harminc év gyakorlattal kicsit másként írnám meg ezeket, de alapvetően ma is elégedett vagyok az akkori önmagammal.

Azt azonban nagyon hamar megértettem, hogy persze jó érzés, ha az ember a saját nevét látja viszont egy nyomtatásban megjelent cikk végén, *de igazán az a fontos, hogy ne tartsam meg magamnak, amit láttam, ballottam, tanultam, megosszam ezeket másokkal*. Ma persze a legegyszerűbb formája ennek az internet, három évtizeddel ezelőtt viszont még csak a nyomtatott (szak)sajtó létezett. Most körülbelül *hét-száz publikációnál tartok*, ami néhány kivételtől eltekintve az agráriummal foglalkozik – a kivételek viszont a vasúttal. Mert nem múlt el nyomtalanul az, hogy kisgyermekként mozdonyvezető akartam lenni. Senki ne értse félre, elégedett vagyok a pályaválasztásommal, ha újra lehetne/ kellene kezdeni, akkor is agráros lennék, de azért ma is rajongok mindenért, ami sínen gurul...

Egyszóval a célom az, hogy *a látottakat-ballottakat minél több (szak)emberrel meg tudjam ismertetni, legyen szó agráriumról vagy erdészetről, a lényeg, hogy ne tartsam meg magamnak és magamnak ezeket*. Persze a mai világban nagyon fontos az, hogy az ember láttassa is a munkáját, erre pedig

Az OEE Örökerdő Szakosztályának tagjaival a franciaországi tanulmányútjuk alkalmával – itt léptem be azon erdészek társaságába, akiknek már volt Lyme-kórjuk

kiváló lehetőséget biztosít a szakcsajtó. Sőt oktatóként-kutatóként fontos is, hogy publikáljunk, szerintem *a szakmai ismeretterjesztés ugyanolyan fontos, mint a tudományos cikkek írása, csak a célközönség más.*

Milyen együttműködési lehetőséget látsz a francia és a magyar erdőgazdálkodás és erdészeti kutatás között?

Az első és legfontosabb az, *hogy ugyanazok a problémáink, legfőlegbb kicsit szélesebb a franciaországi termőhelypaletta*, hiszen náluk megtalálhatók a magashegységi és mediterrán erdők is, ám a tölgyesek, lucosok, bükkösök sorsa ugyanazt a borús jövőt vetíti előre, mint nálunk. Csak mi néhány évtizeddel előrébb járunk, így ebben ők tanulhatnak tőlünk, ideértve az olyan alternatív fajok használatát, mint pl. a csertölgy és a hárs.

A franciák több évtizedes tapasztalatokkal rendelkeznek az idegenhonos fafajok honosításában, számunkra ez jelenthet nagyon komoly segítséget, mivel ők már azt is megtanulták, saját kárukra, ezek közül mi lehet inváziós és mi nem.

Én a landes-i tengerpartifenyő-ültetvények és a magyarországi akácok tarvágásos művelése között is párhuzamot vonnék, mert egyiket sem érti (vagy nem akarja érteni) a társadalom, pedig ezekben az esetekben kétszeresen nincs alternatíva – az adott termőhelyeken nem lehet más fajt nevelni (a tengerpartifenyő helyén legfőlegbb az eukaliptusz jöhetne szóba, de az még csak nem is őshonos, szemben a *Pinus pinasterrel*), és a tarvágásnak sincs alternatívája.

Sőt, ahogy a francia erdőgazdálkodók mondják, még hozzá is segíti őket a Landes-vidék valamikori, egyfajta homokpuszta-vegetációjának megőrzéséhez, bármilyen hihetetlennek is tűnik.

A francia guyanai száraló erdőgazdálkodás tanulsága számunkra (és számos ottani faipari szakember számára is) az, hogy talán érdemesebb lenne az ipar által keresett fajokat ültetvényes gazdálkodás formájában termelni, az esőerdőt pedig „békén hagyni”. Réunionon pedig jó példa, hogy egy idegenhonos fajjal – esetükben a japánciprussal – is szép sikereket lehet elérni. Párizs maga pedig a városi erdészet művelőinek jelenthet számtalan jó példát, ötletet, érdemes ezekért (is) oda látogatni! Az agrárerdészetben is nagyon komoly tudás birtokában vannak a francia gazdák, legyen szó az erdészet és a mezőgazdasági termelés különféle formákban való ötvözéséről vagy a mezővédő erdősávok reneszánszáról.

Milyen jó külföldi példákat láttál, amelyeket a magyar erdőgazdálkodás és erdészeti kutatás számára is javasolni tudnál?

Ha az előbb kifejezetten a francia erdőgazdálkodással foglalkoztunk, itt legyen szó más területekről. Ahogy korábban már szó volt róla, Észak-Afrika erdészete a klímaváltozásra való fölkészülésünkben segíthet, ideértve azt is, amikor olyan magyarországi termőhelyekre, ahol a változások miatt már nincs „őshonos megoldás” (és az ember által támogatott migráció sem segít), a nem özőnnövény idegenhonos (észak-afrikai) fajok még mindig jobb megoldást jelentenek, mint ha a sivatag veszi át az uralmat – mondjuk az Alföld közepén.

A trópusi esőerdők működését alaposan megismerve megértjük, hogy valójában a mérsékelt ővi erdők jelentik a „Föld tüdejét”, és nem a trópusi erdők, mivel azokban a rendkívül gyors lebomló folyamatok miatt szinte nincs is szervesanyag-főhalmozás, „csak az van, amit látunk”.

A „muskétások”: Attila, Ouabid, Brigitte, Erwin és jómagam Sopronban, az egyetemen

Utószó

Egy agráros számára első pillanatra nem egyértelmű, miért is fontos az erdészeti terület minél alaposabb megismerése, pedig igazából akkor tudjuk a saját szakmánkat is jól művelni, ha tudjuk, azok a talajok, amiket használunk, valamikor jórészt az erdőknek köszönhetően jöttek létre.

Az agrárerdészet pedig az a terület, ahol a két szakma rendkívül szorosan összefonódik, és közösen akár számos problémára megoldást is tud(ná)nak találni.

És ha klímaváltozásról beszélünk, az egzotikáért rajongó, 58 éve szatymazi állandó lakosként azt kell mondanom, van, sőt olyan jeleket mutat, amikből nem is lehet másra következtetni. A nagyanyám által őstől tavaszig védett helyen tartott leánderek mára a faluban mindenfelé állandóra kiültetve tenyésznek, sőt azt beszélük, Kiskundorozsmán már spontán magról terjed is a faj (ezt természetesen illene ellenőrizni, de „jól hangzik”), saját kertünkben pedig két év alatt 5 métert nőtt egy *Eucalyptus gunnii*, és szépen fejlődik egy magról nevelt kenderpálma. Gyerekkoromban, ha júliusban egyszer-egyszer 30 °C volt, azt hittük, itt a világ vége, most heiteken keresztül is lehet 40 °C, miközben a csapadék eloszlása egyre inkább mediterrán sajátosságokat mutat.

Pusztulnak a gyümölcsfák, a diók, az akác sem bírja, muszáj más, idegenhonos fajtban (is) gondolkodni, ha nem akarunk magunk körül belátható időn belül sivatagot... mert ott már sem az erdésznek, sem az agrárosnak nem lesz munkája.

Csóka György/SoE ERTI
Fotók: **Somogyi Norbert**